

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на пів рік	20 кор.
на пів року	10 кор.
на чверть року	5 кор.
на місяць	1-70 кор.

За границею:

на пів рік	16 рублів або 36 франків
на пів року	8 рублів або 18 франків

Поодинокі число по 16 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очі і душу ми виріш: а ми возьмем милости і віри не возьмем,
бо руске ми серце і віра руска» — 3 Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділі і руских свят о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунчини). Експедиція місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавемана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереження. — Рекламанці неопечатані вілні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подли і приватні донесеня по 3) с. від стрічки.

Пам'ятаймо про рускі бурси та інститути!

(X) В 176-ім числі нашої часописи вказали ми на конечну потребу громадного заповнення всілякого розряду шкіл рускою молодіжю, а при тім додали, що не досить заохоти, не досить привезти і вписати ту молодіж до школи, але треба подбати і про прожиток її і про надзир та її виховане.

Від 60-их років почали ся у нас змагання коло засновування руских бурс та інститутів, спершу лише для хлопців, опісля і для дівчат. Троха може за пізно, (але ліпше пізно, як ніколи) зрозуміла руска суспільність велику вагу народного виховання жіноцтва, зрозуміла, що які будуть матери, така буде руска суспільність і почала побіч бурс та інститутів для хлопців засновувати подібні і для дівчат. Сьогодні нема майже шкільного міста більшого, де не було би рускої бурси або інституту, а інститут для дівчат в Перемишлі здобув собі широку славу в цілм краю і що до свого устрою й організації може стати поруч найбільш вірцевих інститутів заграничних. Жаль лише, що се в тім роді одиницький інститут в краю, що Русини не спромогли ся дівочих інститутів у Львові, Яворові і Станиславові довести до таких розмірів і устрою, як сей.

Однак хоч так численно вже розсіяні по краю рускі бурси й інститути, хоч деякі з них дають приміщення не раз майже сотні (Перемиський дівочий майже двом сотням) рускої молодіжи, всеж таки вельми багато рускої молодіжи лише задля того не може дістати ся до середних або промислових та виділових шкіл, або учительських семінарій, позаяк з убожества не має спромоги прохарчувати ся в більшім місці. Отже тим способом лише незначна частина рускої молодіжи шкільної находити приют, надзир і виховане по бурсах та інститутах, далеко переважна часть містить ся звичайно по так званих станціях нераз найгіршої якості з гігієнічного і морального погляду і сій обставині треба головню приписати причину, длячого з учащою до шкіл рускої молодіжи велика частина не виходить в люди, пропадає, марнує ся або прямо скривлює ся на ціле жите.

На сї обставини треба отже рускій суспільності звернути пильну бачність, а як-раз до сего найліпшою нагодою початок нового шкільного року. Хто мав яке небудь діло з рускими бурсами й інститутами, або в товариствах, які ними управляют, той знає, який то з початком шкільного року є наплив компетентів, скільки тут зголошує ся охочих і жадних науки молодців або дівчат, нераз з відличними свідощтвами, а тимчасом обмежене число місць в тім або сїм інституті неспроможне всіх прийняти і многі або не вписують ся через те до школи, або марніють по т. зв. станціях і дуже часто пропадають для руского народу.

Однак і доси засновані бурси й інститути мають одну недочаду — они є розмірно за дорогі і приступні для середньо-

заможних, а лише мало мають безплатних місць або за низькою доплатою. Особливо для селянських дітей, які звикли виживляти ся вельми скромно, які не мають великих в тім згляді вимогів і вдоволяють ся найзвичайнішим, аби лише здоровим харчем, потреба би творити дешеві бурси і тим дати спромогу широким верствам, користувати ся шкільною наукою. Добрий приклад зроблено в тім напрямі в Комарні і в Коломиї; треба щоби Русини і по інших містах пішли тою дорогою. Належало би в тім напрямі перевести організацію в околиці кожної такої місцевості, де повстає бурса або інститут і подбати головню о достарчуване датків в натураліях. Корець бараболь, бербениця сира, гарнець, смальцю або кусень солонини, чвертка гороху, фасолі або бобу, чвертка круп або муки і т. п. одиниці не зробить ніякого убутку, а мірка до мірки зложить значний засіб живности, якою можна буде прокормити значне число руских дітей. Не лише священники але й селяни радо би давали такі дари в натураліях, щоби лише була зорганізована поїздка за такими датками.

Але ще важніша справа надзору і виховання бурсаків та інститутників і інституток. Тут може Перемиський інститут бути взірцем. Треба пам'ятати, що лише тоді бурси й інститути досягнуть свою ціль, сповнять велику задачу, наколи будуть мати добре зорганізований догляд, на коли там буде ся дітей не лише жити але й виховувати. Отже не засипляймо справи, берім ся до роботи жваво і пильно!

Д о п и с ь

Прудентополіс, 13/VIII. 1902.

Слава Ісусу Христу! Дякую покійно за ваші часописи, щом отримав три числа, радо їх читаю собі і другим про нашу чорну долю в Бразилії в Парані. Високо Поважана Редакціо! Прошу прийняти мою писанину до вашого «Руслана», най всі читають про нашу чорну долю, як ся нам живе. Ми покинули і рідну Галичину, ми покинули землю рідну святую, як святє писмо каже з медом, з молоком! Покинули свій рідний край, покинули п. к. уряд, найяснішого Пана Австрійського. Ми покинули кавалоч хліба, поїхали за цілим; кавалок загубили, а цілого не найшли! Чого ми поїхали за море? по наш нерозум! Обманці нас змудрували, ми їх слухали і повірили, обманчикам, тим дурисьвітам. Они нас запродали до тої Бразилії, — аби ся була нашим людям і нам самим ніколи не снила, а не щоби в ній мешкати межі такими розбійниками. За єдного обмана добре знаю, він коло Бібрки село Пичині, повіт здає ся Перемишлянці, Петричка, був у війську підфіцером, він загітував наряд наш до Бразилії, що ту Високо Достойний Архикризь Рудольф є; я вас випроваджую і сам так же за вами поїду, — але єго ту нема. Тепер знаєм чия правда! Нема що казати, zostалисьмо у великій нужді, без нічого, куда ся подиви, все зимний вітер в очі, нема кому ся за нами виїхнути. Ми самі собі ради не вмієм дати, незадовго пропадемо. На разі були єще зарібки коло герви мати, то ще було яко тако, вже другий рік зарібків нема, то єдна нужда.

Друга така біда зачала ся від навечеря Різдва Христового. Наш наряд любить свій руский обряд, зійшли ся численно на вечерню всюночну, зачали народом Бразиліане помітувати, гарапниками потинати. Так нашому народови перейшло святю! Далше потім наша руска Церков монастирска обходить Празник трех Святителів; напали знов вечер межі наші, люди на зачіпку революції, зачали потручувати, стріляти, ножами вимаховати. Научитель Лех, то є наш професор, обізвав ся, що нема права на тім місці, то зараз взяли єго до арешту. Кінця з тим нема, коштує грубо. Далше потім які страсти відбували ся в нашім Прудентополіс: гадали Кабутри Масони напасти знов нашу Церков, та не могли, то по дорогах пять хрестів поломали. Така нам розкіш на чужині, а нігде не знайдем права.

Що до шпихліра то неможливо, бо кукурузу, фасолі, жито зїдять мушки до року чисто. Пшеницю тільки маєм на кутю і то місяцями, бо знов птахи їдять як сїє ся, потім як дозріває. Гречку, капусту муравлі їдять, не дають вирости, день і ніч треба пильновати, аби на Різдво капусти і голубців зїсти. Мандьоку, батати то нічо не псує; до їди пять місяців можна ужити, а решта зїстає рости. Змандьоки робить ся так звана фарина, то постійно довгий час, тої фарини мож мїшати до хліба.

Що до пчоловодства набули наші люди вже багато пнів, добре їх множити та нема де продати. Що до морвів, дерева на шовк, то ми не чуєм, де їх дістати. Що до суспільности нашого народу, то ми непросвітні. Накликує ваша часопись до нас, а ми так, як той віз з тягаром застрягне, застоїть ся, — тяжко єго порушити, але треба добирати спосіб, аби єго звідти добути. Так може Бог ласкавей і нас за вашою радою подвигне до суспільности, до народного життя. В грудні відїхали о. Мартинюк до Галичини, то був великий смуток в нашій колонії Прудентополіс; тепер по зеленях святках відїхали знову о. М. Михняк, то єще більше смутку нам причинило ся, бо тільки малисьмо всі веселости, що було три отці і брат С. Горошук. А тепер дивимо ся зі слезами в очех на отця ігумена С. Кизиму, як на тую зірку, аби нас не лишила свої опіки, хранны Божє; як би Они єще виїхали, то для нас нема вже ніякого життя. Ми тільки надію покладаєм на отців духовних і на вас любимі дорогі, що ви на нас пам'ятаєте.

Ми Бога молим: Божє заплати вам стократно.

Слава Ісусу Христу.

Григорій Гладкий.

Страйкові справи.

Після вказівок польської консервативної преси — яка з нагоди страйків пропагувала надто вже «поступове» інтерпретоване законів задля придушення страйкового руху — склала ся історія з п. Витовтом Дем'янчуком, який перебував в Перемишлянщині задля організації та інтервенції в проявившій ся там страйковим руху. Коли переводила ся против него карна розправа в перемишлянським суді за переступство в §. 23. прас. закона, тамошний вахмайстер жандармерії підніс підчас розправи підозрінє, чи п. Витовт Дем'янчук не є ідентичний з Антоном Дем'янчу-

ком, пошукуваним військовими властями за дезерцію. Судя п. Яворовський, не перевірюючи точно ідентичності особи підсудного і правдоподібності твердження жандарма, задержав п. Демянчука у слідчій в'язниці по переведенню розправи — яка мимоходом кажучи — покинула ся засудом на 10 К гривни за недозволений кольпортаж брошурки Вітика, а увільненням від всяких інших, закинутих йому злочинів — а опісля передав військовим властям. П. Демянчука переведено з Перемишля до Золочева закованого в товаристві жандарма і тут доперва виявила ся ціла безосновність жандармського донесення. Додати ще треба, що сам вишній вигляд п. Демянчука є так характеристичний, що заміна его особи з якимсь Антоном Демянчуком не могла бути простим припадком. Се і виявить ся при розправі, бо — як зауважимо — п. Демянчук виступив судово против винних, які були причиною, що его в'язнено через 8 днів без найменшої причини. Рівномірно з тим в предовгій «страйковій» статі Slow-a polsk-ого, появилася ось яка звістка з Перемишлянщини: «Досить, коли згадаю, що серед арештованих агітаторів в тутешнім повіті найшов ся Танчаковский, слухач прав, син гр. кат. пароха, ну і Антоні false Віктор (rectissime Витовт — Ред.) Демянчук, співробітник «Діла», який, як виявило ся при розправі, переведений д. 9. серпня с. р. в тутешнім повітовім суді, був караний осьми місяцями в'язниці в Станиславові за крадіж, а надто і тепер був докожджений гонимими листами за подібні справи і дезерцію! Такі то люди мають безличність відгравати ролю оборонців угнетеного люду і героїв народної справи!» — Отсе документ правдомовності польських кореспондентів, які не вагають ся на підставі простого жандармського доносу замінити порядного чоловіка зі злочинцем і дезертиром, та ще відкликати ся на «судове ствердження» сих фактів і публично кинути таку пляму на імя безвинного чоловіка. Чекаємо на спростоване в Slow-i polsk-im.

З політичного поля.

Про австро-угорську угоду заміщує Politik вступну статтю під заг. «Зігнути, чи зломати», де з початку висказує признание президентові міністрів: «Колиб терпелівість і витривалість виповняли самі величину міністра, тоді треба би назвати п. Кербера одним з найвишнійших державних мужів. Не можна ему відказати свідомості, що у него не бракує завзятого задля

стремлення до своєї цілі». Опісля обговорюючи труднощі угоди, які головню лежать в користлюбнім апетиті Магарів, кінчить праский орган: «Чи Угорщина хоче справедливої угоди, чи ні, може п. Сель сказати прямо, до сего не потребує дальших студій, ресортових нарад, міністерських конференцій і того цілого незрозумілого апарату до переговорів, який є лише покривкою для підступної політики отягання ся. Всякі средства порозуміння вже зужиті тепер, коли вже сам монарх інтервеніював. Тепер іде о се, чи нагнути, чи зломати. Але ми можемо лише повторити, що дали би першеперше переломови, колиб не мало повести ся спорудовати справедливую угоду і через те усторонити сю непевність, яка прямо загрожує підвалинам існування монархії».

З Берліна доносять, що цісар Вільгельм наміряє в як найкоротшім часі віддати візиту королеви Вікторові Емануелеви. Місце стрічи буде визначене в часі побуту короля в Берліні. Зїзд не ві буде ся в Римі, бо цісар Вільгельм не хотів би поминути Ватикану, а італійське правительство не бажає собі, аби кортрий з європейських володарів, гостячи у італійського короля, складав візиту св. Отцю.

У всіх містах Македонії розлілено прокламації турецького правительства, в котрих правительство в імени султана звиває болгарське населення, аби спокійно заховувало ся і льюально та з довірем відносило ся до найвишнього свого володаря. Султанови щастє і добробить підданих без ріжниць народности і віроісповідання однаково дорогі. Християнське населення Македонії нехай видасть оружжє, аби ще в більшій мірі уискати любов султана. Уже тепер султан наказав, аби з християнами Македонії поводжено ся любязно і справедливо. — «Новости» домагають ся скликання міжнародної конференції до Царгорода, аби довести до успокоєня Македонії. Петербургський дивізіон висказує гадку, що якраз тепер надійшла пора випробовання впливу російсько-австрійської умови в балканських справах.

Новинки.

— Календар. В суботу: гр.-кат. Лаврентія муч.; рим.-кат. Филипа. — В неділю: гр.-кат. Евла; рим.-кат. Вартоломея.

— Щедрий дар. ВПреоосвященний Митрополит Андрей гр. Шеніцкий зволив ласкаво жертвувати на будову церкви в Радівцях 100 К. Комітет для будови тойж церкви складає Іх ВПреоосвященству найглубшу прилюдну подяку, о. Ев. Данилович, Ніколай Устиянович сов. шкіль.

— Тов. «Руска Захоронка у Львові» задумало на загальне жаданє родичів отворити з днем 15. вересня с. р. у Львові шкільку для дітей від 3—6 літ. В тій шкільці діти бавили би ся і учили би ся, як у фребльській шкільці, відповідно до віку і мали би відповідну опіку. Однак сю шкільку дало би утворити доперва тоді, колиб зголошило ся що найменше 20 дітей. Ціна установаєсь 5 корон місячно, платних з горі. По близші інформації можна зголошуватись від 27. серпня почавши у підписаній від години 3—4. з полудня За виділ Товариства «Руска Захоронка» у Львові. О. Дукаковска, ул. Сапіги ч. 5.

— Хліборобські страйки. В Збаражчині стихають уже страйки. Пани католики полагодили ся з селянами, тільки жиди посесори або властителі не хочуть уступити. І так не прийшло ще до угоди: в Гнилицях великих, Медині, Сухівцях, Обводівці, Лубянках висших, Розношинцях та Черняхівцях. — В Новім селі відбула ся розправа проти Теодора Кароля з Кошляк і Семена Паздри з Нового Села, обжалованих о безправне скликуванє зборів. Обоє засуджено на п'ять днів арешту без права заміни на грошеву гривну.

З тернопільської в'язниці випущено в середу п. Михайла Петрицького, голову страйкового комітету в гусятинським повіті. Вісім діб — як доносить «Діло» — не приймав він ніякої поживи, а через три послідні не пив навіть води так, що лікарі дивують ся его незвичайно сильному організмови.

— Памятник для Котляревського. По словом «Полт. Вѣдомостей» (Нр. 109) робота по установці підвалин для пам'ятника Котляревського поступає бистро вперед і можна числити, що пам'ятник буде викінчений по кінцє вересня. Проект пам'ятника виготовив артист Поєан, нагляд над роботою веде голова міста Полтави.

— 3 Сокола. Вправи членів і учеників розпочинають ся вже з днем 1 вересня с. р. Вписи учеників відбувають ся що дня о 7. год. вечером в Соколі ул. Підвале 7. — Старшина.

— 3 Каміни струмислової пишуть нам: Наші молоді аматори устроюють в неділю, дня 24. серпня с. р. вдруге аматорське представленє. Задумують іменно знова виставити комедію Ів. Франка «Учитель» в Мостах великих в готелю Маєра. Представленє значє ся о год. 1/2 8. вечером. Ціни місць: Крісло перворядне 2 К, другорядне 1 К 20 с., стоєче місце 20 сот. Чистий дохід призначений на добродійні цілі. Сподіємо ся, що на се представленє прибуде численно так провінціонона як також і місцева публіка тим більше, що ся комедія була відіграна дуже добре в Камінці струмисловій.

— Український театр. По словом «Бирж. Вѣдом.» (Нр. 143, 168 і 180) трупа Суслова, що грає в однім із садів Петербурга, тішить ся великим успіхом мимо непривітної погоди. Театральний рецензент підносить головню гру Лійської, Заріцької, Суслова, Манька і других. Судячи по рецензіях, репертуар в більшій часті веселий. Виставляють «Сорочинський ярмарок», «Вій» і т. д.

З кінцем червня почали ся в Харкові вистави трупи Кропивницького, Садовського і Сакса-

Про границі пізнання природи.

Переклали з німецького

др. В. Левіцкий і Я. Миколаевич.

Однак ті і подібні роздумування, завдяки тому, що відповідно до свого на пів теологічного походження стають відразу на ґрунті дуалістичнім, стратили в очах новітньої науки про природу свою вартість та свій вплив на нинішні погляди. Точкою вихідною тих авторів є припущення якоїсь безумовно ріжної від тіла субстанції духової, душі, а якої зв'язь они слідають. Доходять, що зв'язь тих двох субстанцій є можлива лиш через чудо, та що їх дальше згідне поведєне навіть по сїм першій чуді не може відбувати ся інакше, як знова лиш через чудо, яке або безпереривно поновлює ся, або постійно обявляє ся від хвилі сотворення. Се заключєне подають они яко ново здобутий погляд, не розслідивши попередно достаточн, чи то не они самі в сей спосіб сконструювали душу, що ніяке взаємне діланє між нею а тілом не дасть ся подумати. Одним словом, навіть найбільше вдалий доказ, що між тілом а душею не є можливе ніяке взаємне діланє, не виключає ще сумніву, що преміси можуть бути своєвільні, що проте свідомість можна подумати, а можна і поняти просто як вислід чинностей матерій. Проте для натураліста доказ, що справ духових не можна ніколи поняти через їх условини материяльні, мусить бути переведений не-

зависимо від всіх заложень про первісне тло тих справ.

Знаєм астрономічним даного укладу материяльного називаю таке знанє всіх его частий, їх взаїмних положень та рухів, щоби ті їх положєня та рухи можна для кожного часу минушого або будучого обчислити з такою самою певністю, як положєня і рухи тіл небесних при беззглядній точности обсервації та совершенности теорії. До того треба знати: 1) права, після яких сили, що ділають між частинами укладу, змінюють ся залежно від змін віддалєня; 2) положєня частий укладу в двох хвилях, віддалєних від себе о ріжничку часу, або, що на одно виходить, положєне частий та їх скорість розложєну в напрямі трох осей в данім часі.

Знанє астрономічне укладу материяльного є з огляду на нашу неспосібність до понятя матерії та сили, найсовершеннішим знанєм, яке про сей уклад можемо осягнути. Є се таке знанє, що звичайно вдоволяє наш наклін до поясненя причинного, та що его через відповідне стосованє своєї формули загальної мав би дух Ляпласа.

З'уявім собі тепер, що ми осягнули знанє астрономічне мускула, железа, знарядя електричного або світляного в зв'язи з подражнєними відповідними нервами, клітинкою мигавковою, рослиною, яйцем в зіткненю з сімєнником, або на яким небудь иньшим стєпени розвою. В такім разі мали би ми можливо найсовершенніше для нас знанє про ті уклади материяльні, наш наклін до причинного поясненя був би о стільки вдоволений, що ми бажали-б лиш зрозуміти су-

ти матерії та сили. Скорч мускула, виділини в железах, удар електричний, свѣченє свѣтляного знарядя, рух мигавковий, зріст клітинки рослини та переміни хемічної в ній, заплідненє та розвій яйця: — всі ті справи нині майже безнадійно темні, булиб для нас так прозорі, як рухи планет.

Но приймим тепер, що маємо знанє астрономічне мозку людського, або бодай органу духа найнижшого звіряти, якого духова діяльність обмежаєсь до відчуваня приємности або прикро-сти, або до помічаня певної якості; вправді в такім случаю знанє всіх справ материяльних, які там заходять, буде рівно совершенє, а нам наклін до пояснюваня причинного рівно заспокоєний, як при поясненю на основі знаня астрономічного мяєня або железа, скорчу мускула, або виділеня железа. Мимохитні та незв'язані необходимо з чутєм діланя частий осередних, відрухи, співрухи (Mitbewegungen); круженє матерії в мозку та хребтовім стрижі, булиб точно пізнані. Так само точно булиб з'уявлені справи материяльні сталі що до часу, а відєні необходими, що товаришати справам духовим. І се був би очевидно величавий триумф, наколи-б ми вміли сказати, що при даній справі духовій, в даних клітинках узлових та волокнах нервних зайдуть дані рухи означєних атомів. Було-б се вельми цікаве наколи-б ми споглядаючи в себе оком духа могли бачити в мозку механізм при численю, як бачимо механізм машини до численя; або коли-б ми могли знати, які підскоки атомів вугля, водня, азота, кисня, фосфора і т. д. відповідають розкоши музичній, які найвишій розкоши змисловій, які шаленому болю при щіпаню придільно-

ганського. Першою шла пєса «Глитай». По словам «Харковских Вѣдомостей» (Нр. 168) «первый спектакль былъ настоящимъ праздникомъ мало-россовъ». З дальшихъ вѣстей той же газети (Нр. 172) видно, що трупа має взагалі велике powodженє та що публіка заповняє театр.

В Полтаві грає від дня 20. червня трупа Глазуненка.

— **Ярослав Врхліцкий**, найзнаменитіший чеський поет є просто психічним феноменом що до числа творів Той чоловік, який нині не має еще 50 літ, написав не тільки кількадесят томів оригінальних річий, але мав час перекласти майже всіх сьвітлої слави поетів. А ті переклади, то справдішні архитвори. Недавно переклав він «Os Lusíadas» Камоенша, поему в 10 піснях, в формі оригінала Ёго переклади є дуже вірні, а при тім легкі і ритмічні так, що він зумів в цілому згаданім перекладі віддати не тільки духа, але і музику та жар того поета понудня.

— **Дивна пропаганда «Славянського Вѣка»**. Офіцери екатеринславского гарнізона одержали почтою відозву «Славянського общества» в Москві з предложенєм, піддержати передилатою і дописами журнал звісного «общерусса» з під Городка Вергуна, що виходить в Відні п. з. «Славянський Вѣкъ». Ог якими стежками ходить гаспадін Вергун! («Придѣлпроверский Край» Нр. 1501).

— **На будову церкви в Радівцях** прислав на зазив в ч. 172. «Руслана» Вив. Радник и. Титко Рєвакович 2 К. Щира подяка. При нагоді повновна просьба до всіх руских часописий о передрукованє уміщеної в наведенім числі відозви. З причини сумного досьвіду з кінця 1897. р., коли то на 235 поіменних просьб до десяти деканатів станиціславської дієцезії найшлося заледяні 35 Впр. Огців духовних, що склали на ту підл 114 К 34 с. — виказ післано до Всеєвіті. Еп. Консисторіі, — стратили ми були надію на доведенє діла до кінця. Дантове «Lasciate ogni speranza», а наше питоме «най буде як бувало», казало нам сидіти дома і не рипатись.

В посліднім однак часі радив нам один з Впр. сьвященників перемискої дієцезії до порушення сєї справи на ново. «Люди не Татари», впевняв він нас, «пукайте аж чогось не допускаєте ся». Сьвітлі рускі Редакції! Не відмовте нам кутика в Ваших часописях, причиніть ся, щоб наш зазив розійшов ся поміж «Людий». — В борбі о народність і віру дорога чейже кожда одиниця, а ту ми загрожєні в обох напрямх. Патріоти, позовольте, щоб ми могли зачислити Вас між Добродіїв рускої церкви в Радівцях! — Данилович. Н. Устиянович.

— **Конференція єпископів** розпочала ся в Фульді. Беруть в ній участь: князь-єпископ Коп з Вроцлава, єпископи: Авсман з Берліна, Корум з Тревіру, Дінгелінгад з Монастира, Шнайдер з Падерборну, Тіль з Вармії, Розентретер з Холмна, Фос з Османсбріку, Брік з Моґунції, Ліковський з Познаня і Нєрбер з Фрайбурга.

— **Руска гімназія в Яворові**. Яворівський сьвященник о. Юрій Кміт оголосив в найновішій числі «Учителя» петицію до сойму, яку вручи-

ла депутація міста Яворова тамшньому послову, гр. Янови Шептицькому, а яка домагає ся сєйчасового основаня рускої гімназії в Яворові. Зміст сєї петиції в короткості ось такий: Ще 24. січня 1902 завила ся рада міста Яворова одностайно за заснованєм середньої школи в тім місті і зобовязала ся жертвувати на ту ціль: льокаль, сьвітло, опал і облугу. Віче, скликанє магістратом дня 4. цьвітня 1902 одобрило ту ухвалу громадської ради і зайвало ся як найгорячіше за гімназією з рускою викладовою мовою. Дятого домагає ся петиція від сойму як найскоршого полагодженя справи в дуєї ухвали згаданого віча, а сьвоє домаганє попирає ось такими даними: 1) Численнє населєня яворівського повіту (загалнє число душ: 77.385 — з того гр.-кат. 61.675, римо-кат. 8.179, жидів 6.523, а після розговорної мови: Русинів 62.907, Поляків 8.787, Німців 5.657) не може прокормити ся з тамешної дуже лихой землі, а мешканці міста (загалнє число 10.048, гр. кат. 6.181, римо-кат. 1.006, вірмени 1, авґсбурского віроісповіданя 7, жидів 2.851) не годні вижити з дрібного промислу і мусять дятого шукати средств до сьвоєго естнованя в школі і дійсно посилають численно діти до різних шкіл різних міст. 2) Недостачі учеників не можна обавляти ся, бо в ново-основаній рускій мішаній чотирокласовій школі, яка ествує доперва один рік, є учеників Русинів 70, в мішаній однокласовій є учеників понад 152, з того тільки 3 Поляків і 1 жид. На підставі тих даних домагає ся петиція, щоб сойм ухвалив: «Ззиває ся ц. к. правительство, аби як найскорше, вже з початком нового шкільного року, основано руску гімназію в Яворові».

— **Американська «Свобода»** доносить, що аргентинське правительство в полудні. Америці старає ся тепер о перенесєнє Русинів, Словаків, Поляків і Чехів, замешкалих в Сполуч. Державах північної Америки — до сьвоєго краю і хоче розділити між них безплатно два мільйони акрів землі. Яку політику має в тім аргентинське правительство, годі на разі знати, однак сє певно, що справою сєю заняло ся оно енерґічно. Минувшого місяця виїхали з представителі трєх найбільших славянських часописий північної Америки до Аргентини для розелідженя, о скілько аргентинська земля надаєсь до колонізації північно американськими Славянами.

— **Акція викликує реакцію**. Які наслідки має чуднє розпорядженє бл. п. кардинала Лєдуховського, змряючє до переведєня Русинів в Бразилію на латинський обряд, сьвідчить факт з кольонії Ріо Кларо, про який доносить оди руский поселенець до сьвоїх знайомих в краю. Він пише в сьвоїм листі: «Ми ту твердо стоїмо за нашим руским обрядом, за нашою рускою мовою і нашим руским письмом. Як ми в Ріо Кларо почувли о тім римськєм розпорядженю і як польські сьвященники зачали на амвоні кричати, що ту в Парані не мало би бути Русинів, тільки латинство, тоді ми взяли ся до такого діла: Ті з нас, котрі мали жінки або діти в латинськєм обряді, зараз зачали їх перепроваджувати на руский обряд. Початок зробив Григорій Кульчицкий з каменецкого повіту, а початок той був дуже до-

брий, бо з яких 500 осіб перейшло з латинського обряду на руский обряд. Ба є і такі, котрі з цілою родиною були в латинськєм обряді, а тепер перейшли на обряд руский і стали щирими та завзятыми Русинами». Як видимо отже, те чуднє і кривдачє розпорядженє викликало прямо противні наслідки!..

— **Посуха в Австралії**. Daily Express доносить, що наслідком великої посухи, яка повторє ся вже від 9 літ, згинуло в полуднєвій Австралії 20 мільонів овець, в Квінслєнді 7 мільонів, в Вікторії 2 мільйони. Урожайні лєвади на австралійській суші спалєні зовсім жаром сонця, ріки і жєрєла повисихали. Рільництво і годівля худоби, які становлять головнє занятє населєня, упали зовсім. Обчисленє, що дя 3 і пів мільйона овець, які полишили ся ще на суші, вистанє сїна тільки на місяць. Тому зачали всюди убивати вівці, щоб принайменше скористати з мяса та шкіри. Роботи в законах і фабриках здержано в наслідок недостачі води. Десятки тисяч робітників, які стратили заробок, не мають ніяких средств до житя. Правительство Нової Валлі, предвиджуючи голод, виасигнувало мільон фунтів штерлінґів на будову збіжєвих шпихлєрів, резервоарів та цистерн до збираня дощєвої води і на урядженє артезійських керниць.

— **Осторожно з галуном!** Загално уважають галуң нешкідливим, тимчасом відєньскі лікарі остєрігають в газетах перед неосторожним ужаванєм галуңу і наводять ось такий случай: Якийсь 30-літний, здоровий мушчина, що дістав був запалєнє горла, полокав собі єго густим розчином галуңу і при тій нагоді проликув чєрез неосторожність досить богато того розчину. Зараз потім дістав блювоти кровю, а так само і моч була кровава. Мусів чєрез десять днів лічити ся під доглядом лікарів, заки знов прийшов до здоровля.

— **Самоубійство в церкві**. З Праги доносить про ось таку сумну подію: В церкві сьв. Тройці відбувало ся оноді в полуднє вінчанє молодої пари. Коли по вінчаню молода пара, а з нею і весільні гості та проча публіка виїшла з церкви, клякну перед вівтарєм якась молода, елєганно убрана дама і почала щиро молити ся. Нараз встала, повєла блудними очима довкола, виїмила револьвер, змїрила у власну грудь і стрілила. Коли на голос вистрілу вбїг церковний слуга застав єї вже неживою. Самоубійниця називала ся Юлія Гетті; була донькою богатої і загално поважаної в Празі родини. Молодий, що перед хвилиєю повінчав ся, був єї наречєним, але пізнійше покинув єї і ожєнив ся з другою. Юлія старала ся всьлякими способами наклонити єго, щоб єї не покидав, а коли сє їй не удало ся, постановила відобрати собі житє.

— **Доц муравлів**. В Теплицях спала на місто в суботу пополудни хмара муравлів і покрила грубою верствою улиці. Муравлі дали ся добре визнаки тамешньому населєню. Стверджєно, що они мали крила.

— **Автомати з водою в залізницях**. Від кількох днів є в ужатю в однім з возів ІІІ кл. приватної залізничі на лінії Львів-Ряшів автомат з водою до питя. За вкиненєм двох сотиків достарчає він 1/2 літра чистої, зимної води до питя. Подорожний, який не має склянки, може одержати за вкиненє 1 с. паперову чарку на воду. Той автомат винайшов п. Парнес, а заведенє єго було би дуже пожаданє в інтерєсі тих, що їдуть ІІІ кл., бо они особливо в літі не находять ані каплі води до питя. Правда, подають єї на деяких стаціях, але то несистематично, а вночі брак єї зовсім. Протє дя хорих і дя дітєй був би такий автомат правдивим добродійством і дятого належить ся великє признає дирекції галицьких залізниць, яка вєла сєй прирад, незваний поки що на залізницях иньших держав.

— **Новий напрям в операциі**. Сецєсийний стиль і ексцентризм обіймає нині не тільки штукку, він вкрадає ся і до... хірургії. Ото недавно сховано в Лодаї до законсервованя в спеціально урядженім дя таких оказів будинку якогось Івана Копровского, який мав цікавий «фах»: ото займав ся він утинанєм великих пальців у ниг в ціли звільнєня «опєрованих» від військової служби. Чи сє не в стилю а la secession?..

— **Мальовані паньчєхи**. Про новий вибрік моєи доносить англійскі часопис. Ото пані з англійської аристокрації уживають тепєр шовкових паньчєх, мальованих ручно знаменитими артистами. Пара таких паньчєх коштує часом від 20—100 фунтів штерлінґів. Моду завєла одна оперєткова звязьда в Лондоні.

— **Дрібні вїсті**. Провізоричний редактор «Діла» д. р. В. Охримович повернув до Львова і обняв вчєра сьвої обовязки. — В Заліщиках має заснувати ся з новим шкільним роком бурса, в якій знайшло би поміщенє дванацять сєлянських хлопців, що ходять до народних шкіл.

— **Переписка Редакції**. Вп. І. П-юк в Станицьлавові. Коли бажаєте поміщенє рецензії Вашої книжки, звольте прислати нам оди екземпляр єї, бо чейже зрозумієте, що годі писати про книжку, коли єї не бачило ся.

го нерва. Рід вдоволеня духового, якого нам достарчають початки психофізики сотворєної чєрез Feschner'a, або помірнє простих чияностей духових чєрез Dondersa, позваляє нам перечувати, як би то ми були піднесєні чєрез спроможність огляданя відслєпєних умов матеріальних справ духових.

Що до самих справ духових, то очевидна річ, що і при знаню астрономічнєм орґану духа справи ті були-б нам так само непонятні, як є нині. Навіть при такім знаню стали би ми перед ними зовсім так само як і нині, ако перед чимсь зовсім безпосереднім. Знанє астрономічнє мозку, найвишнє, яке би ми в тім напрямі могли осягнути, не виказує нам в нїм нічого кромі матерії в руху. Ніякі придумувані упорядкованя, ніякі рухи частинок матеріальних не позволили-б нам на кивнєнє моста до царства сьвідомости.

Рух може тільки рух викликати або чєрейти назад в енерґію потенціальну. Енерґія потенціальна може лиш викликати рух, удержати рівновагу статочну, викликати тиснєнє або тягнєнє. Сума енерґій остає все та сама. В сьвітлі тіл не може діяти ся нічо більшє як сє, що сєй закон приказав, але і нічо меншє. Причина механічна зуживає ся вповні в механічнєм наслідку. Протє справи духові, що заходять в мозку побіч справ механічних, лишєні є дя нашого ума достаточної засади. Лежать они поза правом причиновости і вже з того згляду не дадуть ся повияти, як perpetuum mobile. Але они є непонятні і з иньших зглядів.

Видаєсь — правда — при зверхнім розбираню річий, мов би чєрез знанє справ матеріальних в мозку деякі справи і способності духа

ставали нам більшє понятні. Зачисляю ту память, ток і лчєнє виображєнь, наслідки вправи спеціальні способності і т. п. Найкоротшє роздумованє вчить, що сє є мана. Довідум ся лиш про певні условини внутрішні житя духового, меншє більшє рівнозначні з єго виїшніми условинами, яких причиною є вражєня змислові а не про сє, яким способом чєрез ті условини повстає житє духовє.

Яку звязь можна подумати між певними рухами певних атомів в моім мозку а фактами первісними близше не даючими ся здефініювати, дя мене однак неоспоримими: «чую біль, чую приємність, чую солодість, чую звук орґанів, бачу чєрвоє» — пливуючюю з них безпосередно певностю — отже я єсьм?»

Є ршучо та на всегда непонятним, чому би дя певної скількості атомів вугля, водня, азота, кисєня ітп. не мало би ся бути байдужним, як они лежать і як рухають ся, як лежали і рухали ся, а як будуть лежати тай рухати ся. Ніяким способом не можна повияти, як з їх співістнованя мала би повставати сьвідомість. Наколи би їх положєня та рухи не мали бути їм байдужні, то належало-б собі їх з'уявляти в роді монад, з яких кожда окремо є вивінована в сьвідомість. Ані би ми чєрез тє не пояснили сьвідомости взагалі, ані би ми не зискали навіть дрібчєхи до пояснєня одноцільної сьвідомости індивідуальної.

(Дальше буде).

